

مکرمات

ادبی و سیاسی رسالهٔ اسبوعیه در

۳۱ نجی سنه

جزء عدد : ۱۳۰

پنجشنبه

۲۸ محرم ۱۳۳۰

قهوه خانہ لڑ

(ماہد عن جزؤ ۱۲۹)

اورو پالیرک ظنی خلافتہ اولہرق استانبولہ قہوہ خانہ لڑک ۱۰۱۳ تاریخ
ہجریسندہ کشاد اولندقلربی یوقاریدہ سویلش ایدک .

اوج یوز سنہی متجاوز اولان بومدت طرفندہ ظن ایتیزکہ بزہ یوز یوز اللی
سنہک قدمی ، یاخود قدمیلہ برابر شہرتی جائز ، مثلاً یارسدہ کی (پرہ قوپ) کبی
تاریخی بر قہوہ خانہ کوستریلہ بیلسون . احتمال کہ استانبولک فاتح ، شہرامینی ، ادرنہ
قبوسی کبی بعض ہجرا ستملرندہ ایچہ قدیم قہوہ خانہ لڑ واردہ . فقط سبب
اشہارلری اولان اوصاف واختصاصلری یوقدر .

§

معلومدرکہ لسانغزہ « آوور زاوورک قہوہ سی » دیہ بر تعبیر دوران ایدر .
بوتعبیر نہ مفہوم افادہ ایدر ؟ بو بر اسم میدر ، یوقسہ لقب وصفقیدر ؟ ہر حالہ
بوتعبیر بر معنای نزہ افادہ ایتیز . مثلاً (آوور جوہور) تعبیری اطعمہ شہیہ ضدی ،
معدنی افساد ایدن قاریشق ما کولات معناسی افادہ ایتدیک کبی ، مجازاً ترہات
قبیلندن ہرزہ و ہذیان معناسندہ قوللائیلر ، کہ اون اوچنجی عصرک الٹ بیوک ادبی
اولان عاکف پاشا بیلہ بر مکتوبسندہ استمال و ایراد ایتشدہر .

تعبیرک شکلہ نظرآ (آوور زاوور) دہ ، عوام ناسک اسفل درکاتندہ متعیش
بر طاقم بی سروپا و یاخود ہرزہ خوار و ہرزہ پیا اشخاصدن کنایہ اولسہ کرکدر .
مع مافیہ صورت ترکیبہ باقیلجہ (آوور زاوور) بر شخصک صفقی اولمق لازم گلبر .

چونکه آڭا اضافتله (آوور زاوورڭ قهوه‌خانه‌سی) دینیور. بوندن آڭلاشیلدیورکه (ترکیب) علمیه تحول ایتیش صفاتنددر .

هرنه معنایه ایسه ، بونام ایله مشهور اولان قهوه‌خانه بوندن اون سنه مقدمه قدر موجود ایدی .

استانبول جهتندن غلطیه کچمک اوزره الیوم قایغه بئدیگمز بالق بازاری اسکله‌سنده اولان بوقهوه‌خانه‌نک شمعی یرنده کارگیر برتجارتخانه قائمدر .

حقیقهٔ صنف عوامک اجناس سافله‌سنه مقر اجتماع اولان بوقهوه‌خانه ، استانبولک برعصردن زیاده دوام ایتیش اماکن تاریخیه‌سنددر . اوائله قالونجیلرک، ترسانیه کلوب کتدکجه دیکنوب قهوه ایچدکلری محل ایتیش .

§

وولتر ، : « بر ترک پاشاسینک گئیش لباسلرله ، بر سریر نعیمه یاصلنه‌رق فغفوری بر قیجان طولیسی قهوه ایچیشنی تصور ایتدکجه عادتاً نشوویاب اولورم . » دیرمش .

حقیقت، نصایند پشتمش بر قیخان قهوه‌نک، باخصوص مادی و معنوی یورغون اولدینی بر زمانده جملهٔ عصبیه اولان تأثیری فوق‌العاده‌در .

هله بعدالافطار . نابتک دیدیکی کی :

قدح رطل گران مرتبه‌سی کیف ویرر

قهوه آشامه آخر قهوه ایله بر قیجان

§

استانبولک قرق الی سنه مقدم تأسیس اولنوبده اون بش یکریمی سنه‌یه کلنجیه قدر محافظه شهرت ایتیش اولان ۳ قهوه‌خانه‌سنی طایفه‌ده بزرگ بونلرک

برنجیسی محمود پاشا جامعی حولیسندہ محکمہ شرعیہ قربندہ کی قہوہ خانہ لردن بری .
دیگری اوچیلر باشندہ کی (اوزون قہوہ) اوچنجیسی (قرہ قولاق خانی) ایدی .

محمود پاشا جامعدہ کی قہوہ خانہ بی پارسک (قافہ برہ قوپ) نہ مقابل عد
ایدہ بیلیرز ؛ چونکہ بو قہوہ خانہ الہ شہرتلی زمانندہ ظرفای علمامزدن .
مشاہیر ادبا و شعرامزدن برخیلی ذوات دوام ایدرلر مش .

جریدہ حوادث محرر لری عالی و حافظ مشفقار . علمادن مشہور عبدی بک [۱]
منیف وادہم برتو افندیلر ، مشاہیر ریاضیوندن منجم باشی عثمان صائب افندی .
بکر سامی پاشا دیوان افندیسی مدحت افندی [۲] عطّار جامی احمد افندی . رجائی افندی .
احمد فارس و تقویم وقایع مصحّحی لطفی [۳] افندیلر شعرادن لبیب افندی . کاظم بک .
خیری ، فطین و بروسللی ثاقب و امثالی کبار فضلا .

بو قہوہ خانہ عادتاً مجمع صرفا اولہرق اجل مصاحبہ لری تنویر افکار واذعان
موجب مباحث جیدہ و مسائل مهمہ ایش .

بو ذات لردن برطاقی صباح لری ، وایام صیفدہ ایسہ بعد الظہر طوپلانیرلر مش .
اولکلہ دن صکرہ دوام ایدنلرک اکثری سطرنج . ودامہ و عثمانلی او یونلریلہ اوقات
کذار اولور مش . قہوہ خانہ نک سائر قہوہ لرگی راست کلہ مشترسی یوقش .
یالنگز بو ذاتلرک ، کوروشمک ایستیان اجباسی کلہ بیلیر مش . عادتاً برنوع قلوب
حکمندہ ایش .

احبادن بر ذات دیوردی کہ : آرمہ صرہ احمد فارس افندی بنی دہ کوتوریردی .
مرحوم ایلہ مصاحبہ ایدہ بیلہ جک ذوات محدود و چونکہ صریحہ متکلم اولانلر
معدود ایدی ؛ بونلردن بری دہ عبدی بک ایدی . برگون ؛ « لارطب و لایابس »
آیہ کریمہ سی ناطق اولدینی اوزرہ قرآن کریمک ہر شئی احتوا ایستیکندن بحث
[۱] بو عبدی بک الہ صکرہ کی مأموریتی مہاجرین قومیسونی ریاستی اولان اذکیادن
طهران سفیری مرحوم یوسف ضیا پاشانک بیوک برادریدر .

[۲] مدحت پاشا مرحوم .

[۳] وقعہ نویس لطفی افندی مرحوم .

اولندی بی صرمده، شطحات ادبیّه ده بک لایالی اولان احمد فارس مرحوم، لغتده کی کمالی کبی الفاظ فرقانیّه بی تبیع خصوصنده کی معرفتی افهام ایدر صورتده « بطیخ یوقدر » دنی ویردی . عبدی بک مرحوم ، بر رندلایالی مشرب اولقله برابر ، احمد فارسک ارب دیانته ناجسبان اولان بو لطیفه‌سنه تحمیل ایدمه‌یرک - والله سنک نه اولدیغکی ییلسهم شمعی شونی باشکده یاره‌لردم - دیرک اوکنده کی طاووله بی کوستردی . ایدی .

اوزون قهوه :

بو قهوه‌خانه، بر زماندن صکره اوچیلر باشی قرائتخانه‌سی و براز صکره صرافیم قرائتخانه‌سی دیه شهرت بولمشدی .

رشید پاشا تره‌سیله قارشی قارشی به اولان بو قهوه‌خانه مرحوم مشارالیهک یا اواخر ایامنده و یا خود آنک عقب وفاتنده کشاد ایدلمشدر . ابتدالرنده مدیر معزوللری طویلانیردی . جریده حوادلله تقویم وقایعدن عبارت اولان و بری هر هفته صالی و دیگر ییچیشنه گونلری نشر ایدیلان بو ایکی ورقه حوادللیک اؤل بر قهوه‌خانه‌ده جمع ایدرک مشتریلرینک معرض مطالعه‌سنه عرض ایدن متوفی صرافیم افندیدر . مؤخرآ ترجمان احوال ، روزنامه ، و تصویر افکار ایله مجموعه فنون ، مرآت کبی مطوعات یومیه و موقوته‌نک چوغالمسیله بو قهوه‌خانه بر دارالقرانه حالی آلمشدر .

اوتاریخلرده بعض اوافق تفک مؤلفات جیده ویا آثار ناشیده طبع ایدلگجه بوقرائتخانه مرکز بیع و توزیع اولق اوزره اعلان اولندیغندن، منتسب و یا ذوقیاب ادب و عرفان اولانلرک رغبتی کتدکجه افزایش بولمشدر .

خصوصاً رمضان کیچهلری جدآ بر بزم شعر و ادب ایدی ، نامق گال ، سعدالله ، حالت ، آیه‌الله ، عارف حکمت ، حسن صبحی ، عالی ، رفیق ، و یوسف و عزیز بکارله ویدیلی توفیق ، احمد مختار ، سلیمان ، حاجی راشد، سعید افندیلر [۱]

[۱] ویدیلی توفیق پاشا و سلیمان پاشا و جریده عسکریه مجری قول آغاسی حاجی راشد و سعید و قریبی دو قنور عزیز بک مرحوملرله غازی احمد مختار پاشا ، و مؤخرآ مالیه و معارف ناظری اولان یوسف پاشا مرحوم .

علی الا کثر اورادہ طویلانیئرلر ، ادبیاتدن ریاضیاتہ ، شعر و خولیادن سیاسیات
واجتماعیاتہ قدر ہر شیدن بحث اولنور ، مداولہ افکار ایدیلور . ہر کس ہر حادثہ -
نوشیدہ و فنون و معارف جیدہ دن بیلدیکنی ، طویدینغنی سویلردی .

۱۲۸۳ رمضان بوقرائخانہ ننگ الیبارلاق بردورینی تشکیل ویا اتمام ایتشدیر .
اوسنہ عادتاً برقلوب ، ہمہدہ سیاسی واجتماعی برقلوب حالتہ انقلاب ایلشدی .
ہر کسجہ یکنی ، وایشیدلماش خصوصات مدنیہ واجتماعیہ اوزرینہ حضارک ذوق
واستفادہ سی تزید ایدیلوردی .

ایستہ اورمضان کیجہلرندن برندہ ایدی . کہ ویدینلی مرحوم : (آمریقادہ
برجمبت ظہور ایتمش ، اعضاسی عرق بشری قالدیرمق طرفدارلرندن مرکب ایتمش ،
بوگادہ انسانلرک معیشت نامنہ بیک درلو متاعہ کرفتار اولمیرینی ، و حیوانانہ قدر
ہر شینشی اضرار و افساد ایتلمیرینی اسباب موجبہ اولہرق اتیان ایلدورلرمش . ایجیکزده
اعمال فکر و مطالعہ یہ مقتدر اولانلر بومدعانک بطلاقی ردآ برمقالہ یازسون . یارین
آقشام او قویہ لم ! ایتشدی .

کمال ، آیہ اللہ و حالت بکلرک اوچی دہ بوتکلینی قبول ایتدیلر .
ایرتسی آقشام تراویحدن صکرہ وقوع بولان اجتماعدہ ابتدا ، حالت بک
مقالہ سی قرائت ایلدی ، کہ

بر طاقم طمطراق جیمینی
ہمچو طبلست باطنش خالی

قولنک ماصدقی ایدی .

ثانیاً ، آیہ اللہ بکلک مقالہ سی اوقندی . مرحوم معارف ضریبہ دن
حصہ دار فضل و عرفان اولمغلہ ، برطاقم محاکات فلسفیہ ایلہ دعوائی مذکورہ یی
منطقاً ابطال ایتشدی .

اک صکرہ کالک مقالہ سی میدانہ قوندی کہ کرک افادہ ، کرک موضوع اعتباریلہ
غایت پارلاق و مفید اولسنہ بناء تصویر افکارہ درجی اورادہ قرارگیر اولشدی .

مقالہ عیناً شویلدہ در :

» معارف ہر نژادہ کہ ترقی ایتشدہر ، قواعد موضوعہ نیک زنجیر تقییدینی طاغیدہرق ، افکاری حرکتندہ سربست بر اقدہ اولدینی گورلمکدہدر .
بدایع عصریہ نیک اکثرینی میدانہ چیقازان بو سربستی افکار ایسہ بعض کرہ طبیعت بشرک تصورہ تعیین ایتدیکی حدودی بیلہ تجاوز ایتک ایستور .
ایشتہ بوقیلندہر کہ آمریقادہ ، عالمدن نوع بشرک انقراضنہ چالشق اوزرہ بر جمعیت تشکل ایتدیکنی غزتلر روایت ایتکدہدر . بونلر دیر ایشک : ۔
دنیاہ انسانک عمری احتیاجات ولذایذ نامیلہ بعض مطالب طبیعیہ و اختیارہیی حاصل ایتکہ مصروف و حال بوکہ اواحتیاجات ولذایذ دخیینہ وجودحیاتہ موقوفدر .
بو حالہ زمان حیات لوازم حیاتہ نیک استیفاسنہ وقف اولمش بر زمان تعبدن عبارت دیمک اولیور ؛ و بونکلہ برابر ینہ آدم بر مرادینہ نائل اولورسنہ بیک املندہ حرمان گوریور .

مادامکہ حیات محض مشقتدر ؛ و مادامکہ دفع مشقت عین سعادتدر ؛ انسانن محنتدن قورتارمق ، بو دار محنتہ کلامسندن بشقہ بر شیلہ حاصل اولہمیہ جغیچون نسل بشرک انقطاعنہ چالشق مقتضای حکمت وانسانہ یک بیوک بر خدمتدر .
انسانک سائر موجودات ایلہ اولان معاملہسنہ باقیلورسنہ اوزمان وجودی عین مضرت اولدینی بتون بتون اکلاشیلور ؛ چونکہ بشر بر مخلوقدر کہ سائر مخلوقاتک فوقدہ اولان اسباب معنویہ سی قوتیلہ یردہ سائر و ہوادہ طائر و بلکہ قعر دریادہ مستر اولان حیوانات سائرہ یہ اصلا امان و یرمن . حتی اشجار و احجار یہ بیلہ حالہ بر اقاہ . یالکیز ہر نفسدہ بیگلر جہ ہوامک اعدامنہ سبب اولور .
بو حالہ گورہ بویلہ مضر محض اولان بر مخلوقاتک وجودینی ازالہ ایتک کمال حقانیتدر .
بوکا چارہ ایسہ تناسلک منعنہ چالشققدن عبارتدر .

(ماہمدی نسخۂ تالیہ دہ)

